

Vlaanderen
is internationaal
ondernemen

BOUWMATERIALEN IN MAROKKO

FLANDERS INVESTMENT & TRADE MARKTSTUDIE

BOUWMATERIALEN IN MAROKKO

augustus 2023

Flanders Investment & Trade Casablanca

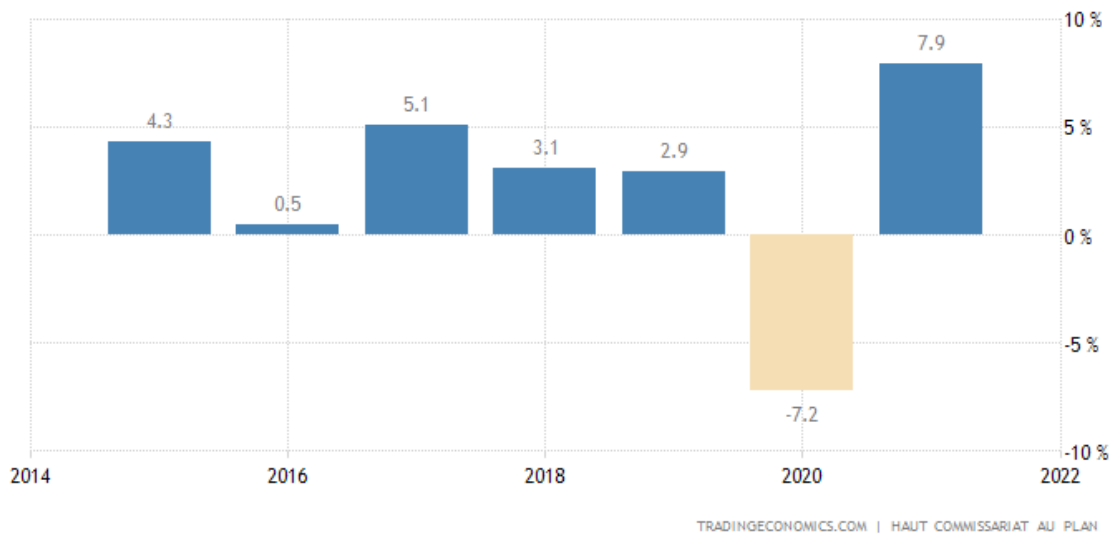
T +212 522 26 60 94

casablanca@fitagency.com

6.1.1	6.5.3 Contactlijst	28
6.6	Vloeren	28
6.6.1	Contactlijst	29
7.	Nuttige Instanties.....	29
7.1	Overheidsinstanties	29
7.2	Markt informatie	32
8.	Bronnenlijst.....	33

bouwmaterialen.

Door de wereldwijde gevolgen van de COVID-19 crisis en de oorlog in Oekraïne werd een halt toegeeroepen aan de wereldwijde economische groei, en dus ook de Marokkaanse. Het BBP in 2020 daalde met zo'n 7,2%. Echter het jaar nadien herpakte de economie zich sterk en steeg het BBP in 2021 met 7,9%. Het Haut-Commissariat au Plan (HCP) verwacht een verdere stijging van 1,3% in 2022 gevolgd door een stijging van 3,3% in 2023 (HCP, 2023).

De Marokkaanse economie in 2022 werd voornamelijk geraakt door aanhoudende droogte, wat leidde tot een daling in de primaire sector. De bouwsector kende ook een afzwakking van 0,4% in 2022 na een sterke groei van 10,3% in 2021. Het effect van de stijgende prijzen voor bouwmaterialen en afwerkingsmateriaal zou een aanzienlijk effect op het woningaanbod hebben gehad. Evenzo zou de vraag naar woningen hebben geleden onder de verslechtering van de koopkracht van huishoudens in 2022 (HCP, 2023).

De economische vooruitzichten voor 2023 houden rekening met veranderende internationale omstandigheden. Voor de bouwsector wordt een stijging van 1,2% verwacht, tegenover een afzwakking van 0,4% in 2022.

3. DE BOUWSECTOR IN MAROKKO

De bouwsector, of "**Bâtiment et travaux publics (BTP)**" zoals het in Marokko genoemd wordt, is een ware motor van de economie. De sector wordt verwacht te groeien met een flinke 3,1% per jaar tot 2028. De vooruitzichten voor de sector zijn dus positief met een groot portfolio van projecten gefinancierd door de overheid, waardoor investeringsopportunities zich aanbieden. De Marokkaanse overheid is er bovendien van overtuigd dat de sector gezond blijft groeien en beoogde dan ook zo'n 8,4 miljard USD te genereren vanuit de sector. In 2018 was het tweede grootste aantal nieuwe bedrijven afkomstig uit de bouwsector, goed voor zo'n 17% van het totaal. Dit wil dus zeggen dat de markt in volle opbloei is, en dat de markt bestaat uit een groot aantal kleinere spelers met een beperkt aantal grote multinationals (Oxford Business Group, 2023).

3.2.2 Verwachtingen en Evoluties

- Investerings van 14,6 miljard Euro tegen 2035 voor talrijke nieuwe stadsprojecten en nieuwe woongebieden.
- In maart 2016 werd een eerste "programmacontract" voor de sector ondertekend, dat gericht is op de duurzame ontwikkeling van de sector.
- Programmacontract voor de ontwikkeling van engineering en bouw in de periode 2018-2022, met als doel het bbp van de sector te verhogen tot 8 miljard en het creëren van 220.000 nieuwe banen.

3.3 DE BTP IN MAROKKO

Met 6.000 bedrijven in de sector die bijna 1.207.000 jobs creëren, en een jaarlijkse omzet van 59,7 miljard MAD heeft de sector een aandeel van 6% in het BBP. Naar type bedrijf is 19% van de bedrijven in de bouwsector gespecialiseerd in ruwbouw, gevolgd door 17% gespecialiseerd in wegebouw en vervolgens 15% gespecialiseerd in sanering. Samen zijn deze drie soorten ondernemingen dus goed voor meer dan 50% van het totale aantal ondernemingen in de sector (Office des Changes, 2023).

4. ANALYSE VAN DE SECTOR VAN BOUWMATERIALEN

Bouwmaterialen zijn grondstoffen en vervaardigde producten die bestemd zijn voor het verbruik in de in de productiecycli van de constructie- en bouwsector en de sector openbare werken (BTP). Marokko wordt de laatste jaren gekenmerkt door grote programma's en investeringen voor de bouw van sociale woningen, en door grootschalige projecten op het gebied van haven-, luchthaven- en snelwegeninfrastructuur. Deze investeringsdynamiek ligt aan de basis van een opmerkelijke economische boom in de bouwsector, die de productie en de invoer van gediversifieerde bouwmaterialen heeft gestimuleerd in functie van de behoeften, zowel op nationaal, regionaal als lokaal niveau. De bouwmateriaalensector in Marokko is gekenmerkt door een groot aantal productie- en verwerkingseenheden, alsook ondernemingen actief in de afwerkings- of technische producten.

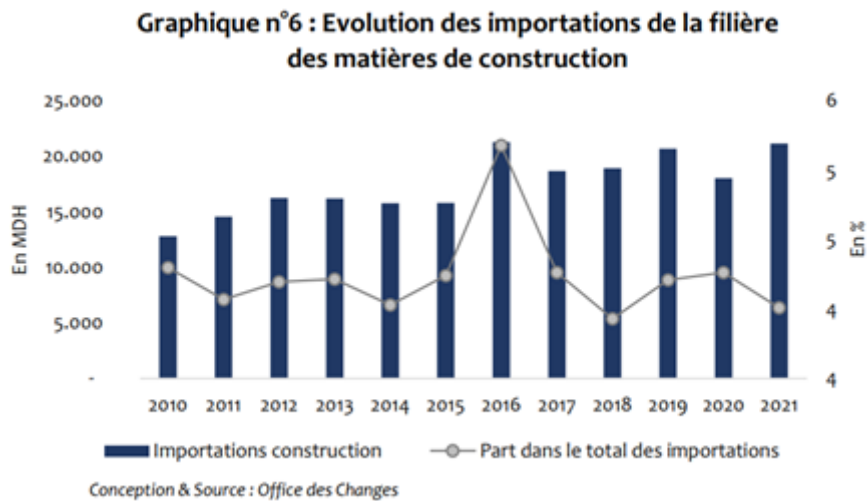
Naast deze grote en gevarieerde nationale productie is er een zeer gediversifieerde en concurrerende handel. Hierdoor is de sector **één van de meest dynamische markten in de buitenlandse handel** van het land, en is bijgevolg een belangrijke bron van economische groei.

////////////////////////////////////

4.1 IMPORTCIJFERS

4.1.1 Algemeen

De import van bouwmaterialen bedroeg in 2010 12,8 miljard MAD (1,15 mia. EUR) en steeg in de periode van 2010-2021 naar 21,1 miljard MAD (1,9 mia. EUR), resulterende in een gemiddeld jaarlijks groeipercentage van 4,6%. Over dezelfde periode vertegenwoordigt dit importcijfer een gemiddelde van 4,2% van de totale import door Marokko.

We zien dat de import gekenmerkt is door fluctuaties. Na een afzwakking van 13% als gevolg van de COVID-19 crisis merken we echter dat de importcijfers zich hernemen met een stijging van 17% in 2021 (Office des Changes, 2023).

4.1.2 Grootste Importcategorieën

De invoer van bouwmaterialen in Marokko betreft als grootste categorieën voornamelijk (Office des Changes, 2023):

1. **Keramische producten:** In 2021 bereikt de invoer van keramische producten 2,5 miljard MAD tegen 0,9 miljard MAD in 2010. Ondanks de daling in 2020 (-11,4%) als gevolg van de COVID-19 crisis zien we een stabiele trend in de import van keramische producten. Invoerprijzen voor dit product behaalden hun hoogste niveau in 2013 gevolgd door een daling, momenteel beginnen de prijzen weer te stijgen en zitten deze rond de 4.408 MAD/ton in 2021.

//

5. DUURZAME ONTWIKKELINGEN

5.1 STRATÉGIE NATIONALE DE DÉVELOPPEMENT DURABLE

Er wordt in Marokko steeds meer ingezet op duurzaamheid en groene alternatieven. Zo kwam bij het Industrial Acceleration Plan ook de **Stratégie Nationale de Développement Durable 2030 (SNDD)**. Hierin worden de bouwsector en activiteiten gerelateerd aan de bouw dan ook beschouwd als sectoren met een groot potentieel voor duurzaamheid en hebben ze een prioritair karakter wat betreft de eis tot duurzame ontwikkeling. Openbare gebouwen worden in deze strategie gebruikt als voorbeeld voor de milieuaanpak. Het ministerie van Energie, Mijnen en Duurzame Ontwikkeling wil **energie-efficiëntie** tot overheidsbeleid verheffen. Hierin ligt de focus op sectoren met een groot potentieel op het gebied van finaal eindverbruik van energie, waaronder ook de bouw. Dit met het oog op het bereiken van de energiebesparingsdoelstelling van 5% in 2020 en 20% in 2030 (SNDD, 2017).

Ook is de verstedelijking in Marokko een belangrijke factor in de duurzame ontwikkeling. In 2020 woonde 2/3 van de bevolking in een stad, en dit aantal wordt voorzien te blijven stijgen. Bovendien wordt de Marokkaanse stedelijke situatie gekenmerkt door belangrijke disfuncties die kunnen worden vastgesteld in de morfologie van de stad, haar sociale organisatie, haar economische tekortkomingen en de wijze van bestuur. Concreet stelt de Marokkaanse overheid voor om groene bouwpraktijken toe te passen in twee fasen. Een eerste fase in de bouw van nieuwe gebouwen, en een tweede fase in de renovatie van bestaande gebouwen. De Marokkaanse overheid omschrijft duurzaam bouwen dan ook als een manier van bouwen, herstellen of renoveren van een habitat die niet hernieuwbare hulpbronnen spaart en zo weinig mogelijk vervuiling creëert. Bovendien wil het ook het later gebruik van het gebouw zo economisch mogelijk maken in termen van grondstofverbruik (SNDD, 2017).

Meer informatie:

https://www.environnement.gov.ma/images/a_la_une/JANVIER2022/Rapport_Strategie_Nationale_DD_juin2017_Mai_2017_Web.pdf

Relevante wetteksten:

Kaderwet 99-12 inzake het Handvest van het Milieu en duurzame ontwikkeling:

http://dmp.uae.ma/textes_juridiques/generaux/loi_cadre_99_12.pdf

Wet nr. 47-09 die de modaliteiten vaststelt om de energie-efficiëntie in de sectoren bouw, industrie, vervoer, landbouw en openbare verlichting te waarborgen:

<https://www.amee.ma/sites/default/files/2019-07/Loi%2047-09.pdf>

5.2 DUURZAME BOUWMATERIALEN

Steeds meer technologische innovaties worden toegepast in de bouwsector. Het functionele nut van innovaties wordt steeds duidelijker voor gebruikers van bouwmaterialen, alsook voor de eindafnemers van woningen en gebouwen, met gunstige gevolgen op de productiekosten en marges.

Fabrikanten van bouwmaterialen en bouwbedrijven die niet profiteren van deze technologische innovaties lopen het risico geleidelijk te worden verdrongen door de meest innovatieve en dynamische spelers. De milieudruk rond huisvesting manifesteert zich in Marokko via **drie belangrijke assen** (Office des Changes, 2023):

- **Het energieverbruik van de sector** en het effect ervan op de uitstoot van broeikasgassen. De bouwsector is een van de belangrijkste energie verbruikende sectoren in Marokko. Deze vormt dan ook een uiterst belangrijke bron van energiebesparing op middellange termijn, die de overheid tracht te realiseren doormiddel van een stimuleringsbeleid.
- **Bioklimatologisch ontwerp** om de natuurlijke energiestromen te beheren en het gebouw in zijn omgeving te integreren: dit betekent dat rekening wordt gehouden met de directe omgeving van de gebouwen in hun ontwerp, alsmede hun mogelijke evolutie in verband met klimaatverandering door vanaf het ontwerpstadium rekening te houden met de gemiddelde en extreme temperaturen waaraan het gebouw zal worden blootgesteld.
- **Milieu-effect van materialen:** kwesties in verband met afval van bouw- en renovatierreinen zelf en het milieueffect gedurende de gehele levenscyclus van een gebouw worden steeds belangrijker.

Een van de belangrijkste tendensen vandaag de dag in de ecologische overgang van de bouw is het **gebruik van eco-materialen**. Het gebruik van ecologische materialen in de bouw beantwoordt aan de uitdagingen voor de bouwsector en past in de regelgevende context die het gebruik ervan aanmoedigt.

Uit de visie en strategie van de Marokkaanse overheid blijkt duidelijk dat de transitie naar groene alternatieven is ingezet. Dit biedt dus grote kansen voor de ontwikkeling en import van duurzame bouwmaterialen, iets waar vandaag de Marokkaanse markt onderontwikkeld in is.

Duurzaam bouwen wordt steeds populairder in Marokko. Dit door de sectorale strategieën die de overheid al jaren uitvoert. De bouw is een cruciale sector met als doel om de CO2-voetafdruk te verkleinen. De nieuwe gebouwen zijn niet helemaal duurzaam en milieuvriendelijk zoals wordt beweerd. Duurzaamheid in de bouw is vandaag de dag beperkt tot thermische en akoestische isolatie. **Ecologische bouwmaterialen ontbreken tot dusver in Marokko**. Er worden echter wel andere inspanningen geleverd op het gebruik van bouwmaterialen en scheiding van regenwater en afvalwater, maar deze blijven onvoldoende (La Vie Eco, 2019).

De bouwsector, van oudsher zeer traditioneel in Marokko, wordt nu een stimulerend ecosysteem voor technologische innovatie. Als gevolg werd in 2013 in de stad Settat de **EMC (Efficacité Energétique des Matériaux de Construction)** cluster opgericht. Deze cluster verenigt de actoren van de bouwmaterialen sector, openbare werken sector en organisaties rond duurzame ontwikkelingen. De EMC helpt ook bij de oprichting en ontwikkeling van R&D- en innovatieprojecten (Office des Changes, 2023).

- **Meer informatie:** <https://clusteremc.org/>

Efficacité Énergétique des Matériaux de Construction

Mieux construire demain dès aujourd'hui

6 , Rue Oumnia Ben Abi Essalt, Immeuble El WAFAE entrée C, 1er Etage, Casablanca – Maroc

Tel : +212 662 109 600

E-Mail : clusteremc@gmail.com

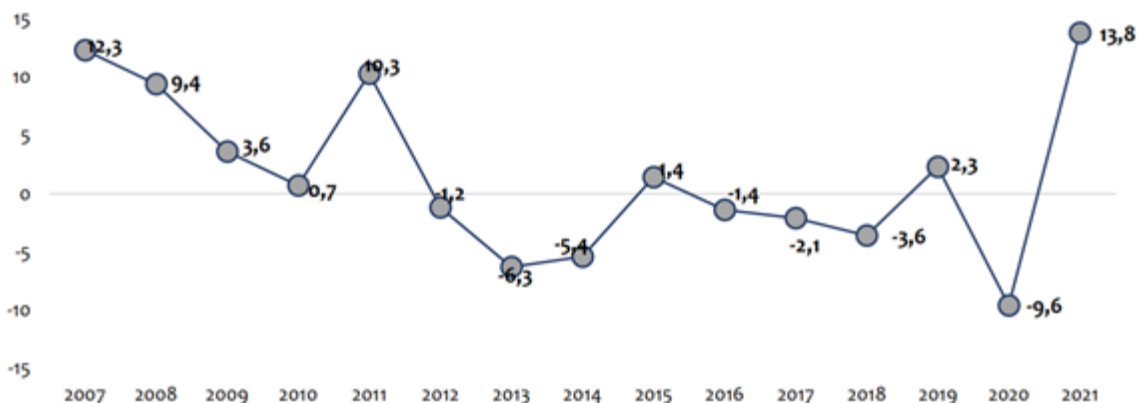
6. KANSRIJKE PRODUCTEN

6.1 CEMENT

6.1.1 Cementverbruik

In 2020, het jaar van de corona epidemie, werd een volume van 12,3 miljoen ton cement verkocht, tegenover 13,6 miljoen ton in 2019, een daling van meer dan 10% wat het laagste niveau van cementverbruik was sinds 2006 (11,4 miljoen ton). Echter in 2021 herstelt het cementverbruik zich meteen en stijgt het met 13,8% tot 14 miljoen ton. Nog steeds zit dit ver onder het recordniveau van 16,1 miljoen ton in 2011 (Office des Changes, 2023).

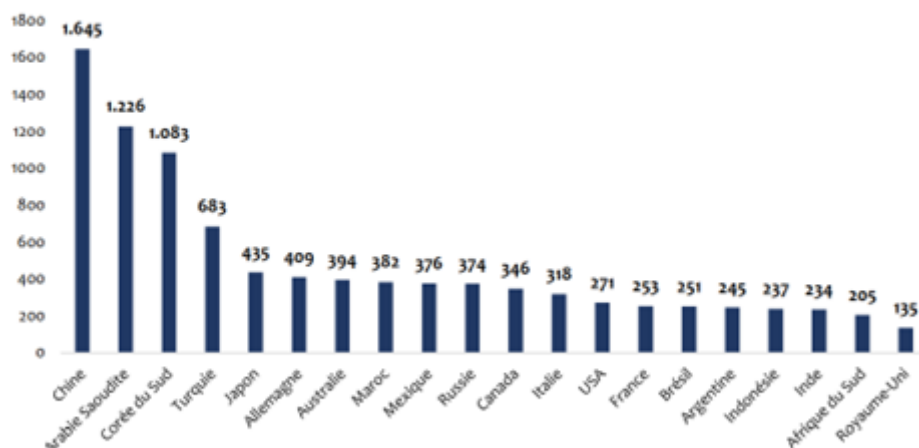
Graphique n°3 : Evolution en pourcentage de la consommation du ciment

Conception : Cabinet Match Point Conseil

Source : Note de conjoncture du secteur BTP, OBTP 4ème trimestre 2021 – Publications Association professionnelle des cimentiers (APC)

Graphique n°4 : Comparaison internationale de la consommation moyenne par habitant du ciment en KG

Conception : Cabinet Match Point Conseil

Source : Cemureau, US Geological Survey Global Cement Report, Global Cement Directory, Banque Mondiale

Het cementverbruik per inwoner is volgens het HCP gedaald tot 342 kg in 2020 voor 35,95 miljoen inwoners, en zal zich vervolgens herstellen tot 386 kg in 2021 (36,3 miljoen inwoners). De nationale consumptie per capita ligt nog steeds ver onder het recordniveau van 491 kg in 2011 (32,78 miljoen inwoners). Ondanks deze ontwikkeling blijft Marokko een gunstige positie innemen in de wereld, met een vrij aanzienlijk consumptieniveau per hoofd van de bevolking, vergelijkbaar met dat van Mexico of Australië bijvoorbeeld.

De traditionele cementmarkt is zo goed als verzadigd, en wordt getekend door een aantal monopolisten.

Vier grote bedrijven beschikken grotendeels over de markt (La Vie Eco, 2019):

- Lafarge-Holcim Maroc: 54% marktaandeel
- Ciments du Maroc: 24% marktaandeel
- Ciments de l'Atlas: 14% marktaandeel
- Asment de Temara: 8% marktaandeel

Tableau 1 : Principaux opérateurs du secteur

Sociétés	Actionnaire de référence	Date de création	Capital social en M MAD	PDM 2018	Capacité de production (MT/an)	Cimenteries		Broyeurs	
						Nb	Implantation	Nb	Implantation
LAFARGEHOLCIM MAROC	LAFARGEHOLCIM (Suisse)	1928	702,9	54%	11,8	6	Meknès, Fès, Settat, Bouskoura, Tétouan, Oujda	3	Tanger, Nador, Laâyoune
CIMENTS DU MAROC	HEIDELBERGCEMENT (Allemagne)	1951	1 443,6	24%	4,6	3	Safi, Ait Baha, Marrakech	2	Laâyoune, El Jadia
CIMENTS DE L'ATLAS*	Anas SEFRIOUI (Maroc)	2009	1 200	14%	3,2	2	Ben Ahmed, Béni Mellal	-	-
ASMENT DE TEMARA*	VOTORANTIM Group (Brésil)	1976	495	8%	1,2	1	Temara	-	-
CEMOS-CIMENT	CEMOS Group PLC (Royaume Uni)	2018	0,3	n/d	0,3	-	-	1	Tarfaya
ATLANTIC CIMENT**	ANOUAR INVEST (Maroc)	2014	10	n/d	0,5	-	-	1	Laâyoune
Total marché	-	-	-	100%	21,6	12	-	7	-

* PDM 2018[†]

** A fin juillet 2019, ANOUAR INVEST a vendu ces actifs et projets cimentiers à CIMAR sans donner de détails sur les modalités de l'opération.

Source : Notices d'informations, Sites web des sociétés, presse économique

6.1.2 Groen Cement

Tegenover deze verzadigde markt van traditioneel cement, staat de markt van zogenaamd 'groen cement / ciment vert' in Marokko nog in zijn kinderschoenen. Groen of ecologisch cement is een gerecycleerd cement dat gemaakt kan worden van industrieel afval zoals afval van elektriciteitscentrales, gerecycleerd beton, afval van mijnbouw, terracotta etc. Dit type cement wordt voornamelijk gebruikt in de residentiële en niet- residentiële-, industriële- en infrastructuur sector. Bovendien kan groen cement de ecologische voetafdruk met 40 tot 50 procent verminderen en biedt het ook bovengemiddelde thermische en brandwerende eigenschappen. Verder biedt het ook uitstekende weerstand tegen alkalische aantasting tijdens klimaat- en weersveranderingen, een probleem dat de dag van vandaag steeds meer aandacht vereist (Chantiers du Maroc, 2017).

Groen cement werd tot in 2019 nog niet lokaal geproduceerd in Marokko waardoor deze producten geïmporteerd moesten worden. Sinds kort kwam Lafarge-Holcim op de markt met het gamma ECOPlanet cement. Het type ECOPLANET CLC(A) PM ES cement is het eerste en meteen ook het enige in Marokko geproduceerde groen cement. Dit type cement is echter volgens hen bijzonder geschikt in een mariene omgeving, massabetoneren en constructies met levensduurvereisten van 100 jaar.

Concreet produceert Holcim Maroc dit cement op 2 plaatsen in Marokko (Lafarge-Holcim, 2023):

- Ecoplanet CLC(A) PM ES in Bouskoura dat 37% minder CO2 uitstoot ten opzichte van Portland cement
- Ecoplanet CLC(A) PM ES in Oujda dat 32% minder CO2 uitstoot ten opzichte van Portland cement

De markt van ciment vert staat dus nog in zijn kinderschoenen maar toont heel wat potentieel. De Marokkaanse overheid zet sterk in op duurzaam bouwen en vermindering van de ecologische voetafdruk. In deze ecologische transitie schuilen heel wat opportuniteiten voor onze Vlaamse bedrijven die met hun expertise en uitgebreide technische kennis kunnen inspringen in deze onderontwikkelde markt in Marokko. Niet enkel groen cement op zich biedt mogelijkheden, maar ook (bij)producten gerelateerd aan de productie ervan.

////////////////////////////////////

- **Centre des Techniques et Matériaux de Construction, CETEMCO**, is al meer dan 25 jaar een organisatie voor technische ondersteuning van bedrijven in de bouwsector. Haar missies zijn: de ontwikkeling van kwaliteit, de versterking van productiviteit en de bevordering van veiligheid en milieubescherming. De organisatie houdt zich met name bezig met laboratoriumproeven voor cement, aggregaten, beton, geprefabriceerd beton, marmer, keramische producten en waterdichtingsproducten, ten einde hun geschiktheid voor gebruik te testen en na te gaan of zij voldoen aan de verschillende geldende normen. Zij verricht ook onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten met betrekking tot deze producten.

Route BO 50 20190 Casablanca, Maroc

Tel : (+212) 522 321 078

E-mail : cetemco@cetemco.ma

Website : <https://cetemco.org/>

Een meer uitgebreide contactlijst is beschikbaar op aanvraag via ons kantoor in Casablanca:
Casablanca@fitagency.com

6.2 TEGELS IN KERAMIEK EN PORSELEIN / BADKAMERMATERIALEN

6.2.1 Marktoverzicht

De markt van keramische en porseleinen tegels en badkamermaterialen is **in volle expansie**. De markt wordt verwacht een grootte van 2,7 miljard US Dollar te bereiken in 2024, tegenover 1,5 miljard USD in 2015. De steden Casablanca en Tanger spelen in deze industrie een belangrijke rol. De economische hub Casablanca domineert de Marokkaanse markt van tegels in keramiek en porselein, en badkamermaterialen met een marktaandeel van meer dan 30% sinds 2015. Tanger wordt verwacht om de meest winstgevende stad te worden in de komende jaren als gevolg van de stijging van het aantal bouwprojecten. Verder zal expansie in de bouwsector in steden zoals Rabat, Fez en Marrakesh een sleutelfactor zijn voor de ontwikkeling van de markt (Transparency Market Research, 2016).

In termen van omzet zijn 'full body' porseleinen het grootste segment in de markt van keramiek en porseleinen tegels. Dit met een aandeel van meer dan 30% in 2015. De dominantie van dit segment van full body tegels blijft alsmaar groeien samen met de gestage groei van de gehele

6.2.2 Contactlijst

De sector wordt vertegenwoordigd door:

- **L'ASSOCIATION PROFESSIONNELLE DES INDUSTRIES CÉRAMIQUES, APIC**, is een vereniging zonder winstoogmerk die bijna alle industriële verenigt die actief zijn in de keramische sector. Vandaag bestaat zij uit 11 industriële bedrijven die keramische tegels en sanitair produceren. De organisatie promoot en maakt de ontwikkelingsstrategie bekend van de keramische industrie, publiceert studies en promoot de competitiviteit van de industrie.

Association Professionnelle des Industries Céramiques

APIC: Oulad Rahhou , av. Mohamed Hansali, n°311, Sidi Maârouf -Casablanca-Maroc

Tel : (+212)522 33 53 95

Meer informatie: https://fmc.org.ma/asso_post/associat-on-professionnelle-des-industries-ceramiques/

Een meer uitgebreide contactlijst is beschikbaar op aanvraag via ons kantoor in Casablanca: Casablanca@fitagency.com

6.3 HOUT EN HOUTWERKEN

6.3.1 De Houtmarkt

De houtsector is sterk afhankelijk van de bouwsector, die grote hoeveelheden hout als grondstof gebruikt. De COVID-19-pandemie had een sterke impact op de bouwsector als gevolg van de plotselinge stopzetting van bouwwerven. Zo leidde het wereldwijde economische herstel (+5,6% en +4,4% wereldwijde groei in 2021 en 2022 volgens Coface), vergezeld van een herstel van particuliere bouwplaatsen en de aanleg van openbare infrastructuur als gevolg van het herstel, tot een explosie in de vraag naar hout, waardoor de sector met een tekort dreigde te komen. Dit leidde dus tot een ongekennde stijging van de materiaalprijzen (+377% in mei 2021 over een jaar), om uiteindelijk te stabiliseren eind 2021 en in 2022. Hout is ook sterk afhankelijk van de papiersector, die profiteert van een sterke toename van de vraag in het segment van verpakkingspapier door de opkomst van e-commerce. Dit was gunstig voor de houtsector tijdens de COVID-19-crisis, maar zou de inflatiedruk in de sector kunnen verhogen (Coface, 2022).

De industrie van houten bouwmaterialen is goed voor een jaarlijkse omzet van zo'n 2,5 miljard Euro in Marokko. Hoewel hout niet één van de geliefde bouwmaterialen van de Marokkanen is,

merken we **een stijgende interesse om te bouwen met hout**. Dit voornamelijk omwille van de esthetische kwaliteit. Bovendien is hout ook een betere isolator dan beton. Dit is dan ook een goede keuze voor wie energie wil besparen, een fenomeen dat in Marokko steeds meer aanwezig is (MonArchitecte, 2019). Huizen geconstrueerd uit hout hebben dus hun intrede gemaakt in de Marokkaanse markt, mede dankzij hun kenmerken betreft thermische en fonische isolatie.

STERKE PUNTEN

- **Groeiende belangstelling voor energie uit biomassa helpt de vraag naar hout in stand te houden**
- **Groeiende vraag uit opkomende landen (ecologische transitie)**
- **Materiaal gewaardeerd in het kader van de ontwikkeling van "duurzame" constructies, gericht op het beperken van milieurisico's**

ZWAKKE PUNTEN

- **Sterk afhankelijk van de bouw- en papiersector**
- **Inspanningen van spelers uit de industrie om zich aan te passen aan strengere houtkapvoorschriften om bossen te behouden**
- **Sector sterk blootgesteld aan klimatologische gevaren en aanhoudende handelsspanningen**

Bron: Coface, 2022

6.3.2 Opportuniteiten

Houten bouwmaterialen zijn licht, resistent en flexibel, geschikt voor meerdere toepassingen en worden in Marokko steeds vaker gebruikt in de bouw. Een belangrijk argument voor het gebruik van hout in de bouw is **bouwsnelheid**. Het is duidelijk dat hout op dit punt een belangrijk voordeel heeft. Deze snelheid van uitvoering en opbouw vertegenwoordigt een aanzienlijk voordeel vanuit financieel oogpunt in een context van krimpende budgetten als gevolg van de gezondheids- en financiële crisis. Maar afgezien van deze snelheid hebben professionele houtconstructies nog vele andere voordelen. Een houten structuur is zeer isolerend, dus het zorgt voor meer thermisch comfort voor de bewoners (geen koude plekken) in de winter, maar ook in de zomer. Een houten gebouw is ook efficiënt qua akoestisch comfort, waardoor een meer rustgevende werksfeer kan worden gecreëerd. Ten slotte geeft een houten constructie een sterk signaal af van de milieu-engagementen van de bedrijven en bewoners. Iets waar de Marokkaanse overheid de laatste jaren meer op inspeelt. Het is een visueel symbool maar ook een tastbare realiteit van hun inspanningen (LesEco, 2021).

In Marokko worden verschillende types hout gebruikt. Ceder is een van de meest voorkomende boomsoorten in het land. Cederhout is ook zeer gewild om zijn kwaliteit en wordt vaak gebruikt in de bouw. De spar is een veel voorkomende boom in de berggebieden van Marokko en deze wordt veel gebruikt in de bouw vanwege zijn weerstand en robuustheid. Volgens lokale

handelsagenten is hout momenteel een “hot topic” in Marokko. Vandaag de dag wordt voornamelijk hout geïmporteerd uit Zuid-Amerika, Afrika en Scandinavische landen. De vraag blijft rijzen naar Europese houtsoorten die duurzaam zijn. Er wordt ook steeds meer nadruk gelegd op de akoestische isolatie van hout. Belangrijk in de Marokkaanse markt is om een distributeur te zoeken die ook over genoeg stockagemogelijkheden beschikt. Aangezien levertermijn een beslissende factor kan zijn tussen “deal” of “no deal”.

De markt voor houten constructies, die sinds een paar jaar geleden in Marokko verschenen zijn, is in volle ontwikkeling. Grote projecten zoals sporthallen of busstations, maar ook volledige hotels worden **steeds vaker in hout uitgevoerd**. Bij particulieren is de vraag vooral gericht rond chalets, woonboerderijen en bungalows. Voor woningen als hoofdverblijf is hout steeds populairder in het interieur. In Marokko wordt volgens BLBois (2022) “interesse getoond voor kleine houten onafhankelijke constructies, die in de tuin van grote villa’s kunnen worden neergezet”. De sterke opmars van hout in Marokko betreft bovendien niet enkel het exterieur van gebouwen, maar ook **interieur en decoratie** gemaakt uit Europees kwaliteitshout kunnen op steeds meer belangstelling rekenen.

6.3.3 Contactlijst

De sector wordt vertegenwoordigd door:

- L’ASSOCIATION MAROCAINE DES INDUSTRIES DU BOIS ET DE L’AMEUBLEMENT, AMIBA

3 boulevard Mohamed Abdou Quartier Palmier - Casablanca, Maroc “CGEM”

Tel : +212 522 959 800

E-mail: contact@amiba.ma

Een meer uitgebreide contactlijst is beschikbaar op aanvraag via ons kantoor in Casablanca: Casablanca@fitagency.com

6.4 VERVEN EN COATINGS

6.4.1 De Markt van Verven en Coatings

De verfmarkt in Marokko is een boeiende en bloeiende sector, voortdurend in ontwikkeling en representatief voor de Marokkaanse economie. De markt van verven en coatings in Marokko wordt verwacht te groeien met een samengesteld jaarlijks groeipercentage (CAGR) van meer dan 3% voor de periode 2023-2028. In deze groeiende markt is de stijgende vraag naar verven en coatings van architecturale aard de grootste drijfveer. Door de steeds bijkomende infrastructuurprojecten in Marokko is de markt voorzien om veel opportuniteiten te bieden. Aan de andere kant is de

//

6.1.1 6.5.3 Contactlijst

De sector van bakstenen wordt vertegenwoordigd door:

- l'Association Professionnelle des Briquetiers (APB)

5, rue Chajarat Addor -ex Forain, c/o Drapor 20100 Casablanca - Maroc

Tel : +212 522 959 129

Een meer uitgebreide contactlijst is beschikbaar op aanvraag via ons kantoor in Casablanca:

Casablanca@fitagency.com

6.6 VLOEREN

Betegeling en keramiek is ideaal voor een vochtige ruimte zoals de badkamer dankzij de waterbestendige eigenschappen. Naast het gebruik van tegels en keramiek als vloerbedekking, is de markt van "revêtements de sol" in Marokko zeer interessant en uitgebreid.

Concreet zien we dat in Marokko meestal gekozen wordt voor porseleinen tegels in de woonkamer en de ontvangstruimte van de woning. In de slaapkamers daarentegen is het gebruik van massief houten parket meer aan de orde. Massief hout blijft een frequente keuze van de Marokkaanse bevolking. Marmer was vroeger heel populair, maar vandaag de dag is er veel minder vraag omtrent de natuursteen.

De grootste vraag van de doorsnee Marokkaanse huishoudens situeert zich rond laminaatvloeren. Lokale architecten bevestigen dat kwaliteitsvloeren een 'hot topic' zijn in de Marokkaanse markt. Europese merken worden gezocht omwille van hun uitstekende kwaliteit, reputatie en eigenschappen omtrent isolatie. Dit gaat gepaard met de stijgende vraag naar luxe bouwmaterialen, hiervoor is men in Marokko dan ook bereid de prijs voor te betalen. Dit omwille van de ontoereikende capaciteit van de lokale industrie om duurzame, isolerende en ecologische kwaliteitsvloeren te produceren. Naast kwaliteit wordt volgens lokale architecten veel belang gehecht aan leveringstermijn. Hierdoor zijn distributeurs die beschikken over een uitgebreide stock altijd in het voordeel. Verder is het in de vloermarkt ook cruciaal om te beschikken over agenten en distributeurs die een uitgebreide marktkennis hebben en een groot netwerk. Dit geldt bovendien niet enkel voor de markt van vloeren, maar voor de markt van bouwmaterialen in het algemeen.

6.6.1 Contactlijst

De contactlijst is beschikbaar op aanvraag via ons kantoor in Casablanca:
Casablanca@fitagency.com

7. NUTTIGE INSTANTIES

Aansluitend op de marktinformatie en opportuniteiten meegedeeld in deze marktstudie, zijn er nog een aantal belangrijke instanties te vermelden. Deze (overheids)instanties en/of sectorfederaties kunnen een belangrijke bron van informatie zijn. Ze kunnen van pas komen bij het exporteren naar Marokko en het opbouwen van uw lokaal netwerk om zo de Marokkaanse markt op een efficiënte manier te betreden.

7.1 OVERHEIDSINSTANTIES

- **Office des Changes** : is een overheidsinstelling van administratieve aard. Het staat onder toezicht van het Ministerie van Financiën, dat de algemene beheers- en controlevoorwaarden vaststelt en de jaarlijkse begroting ervan bepaalt. De opdrachten van het bureau bestaan in de regeling van en het toezicht op de deviezentransacties en de publicatie van statistieken over de buitenlandse handel.

Lees hier hun recente publicatie over de bouwmaterialensector:

<https://www.oc.gov.ma/fr/actualites/publication-de-letude-sur-la-filiere-des-materiaux-de-construction-performances-et>

31, Avenue Patrice Lumumba, Hassan, Rabat – Maroc

Website : www.oc.gov.ma

- **La Confédération Générale des Entreprises du Maroc CGEM** : is de stem van de particuliere sector in Marokko. Zij is opgericht in 1947 en vertegenwoordigt meer dan 90.000 directe en aangesloten leden, waarvan 95% kleine en middelgrote ondernemingen. Zij is de officiële vertegenwoordiger van de particuliere sector bij de overheid, de sociale partners en de instellingen.

Website : www.fmc.org.ma

- **Centre des Techniques et Matériaux de Construction CETEMCO** : is de organisatie voor technische ondersteuning van bedrijven in de bouwsector opgericht o.a. door de FMC. De organisatie houdt zich met name bezig met laboratoriumproeven voor bouwmaterialen ten einde hun geschiktheid voor gebruik te testen en na te gaan of zij voldoen aan de verschillende geldende normen.

Route BO 50 20190 Casablanca, Maroc

Tel : (+212) 522 321 078

E-mail : cetemco@cetemco.ma

Website : www.cetemco.org

- **De Belgisch-Luxemburgse Kamer van Koophandel in Marokko CCBLM** : zet zich in voor de ontwikkeling en bevordering van de economische en commerciële betrekkingen tussen België, het Groothertogdom Luxemburg en Marokko. De organisatie blijft de ideale partner dankzij haar reputatie, haar brede netwerk en haar uitstekende relaties met institutionele en professionele medewerkers.

124, AV. Moulay Hassan 1er, 20070 – Casablanca

Tel : +212 522 200 061

E-mail: contact@ccblm.ma

Website : www.ccblm.ma

- **HAUT-COMMISSARIAT AU PLAN HCP** : is de belangrijkste producent van officiële statistieken voor Marokko. Ze produceert gegevens over de nationale economie op maand-, kwartaal- en jaarbasis. Zij stelt verslagen en studies op over de economische situatie en de vooruitzichten voor de ontwikkeling daarvan op korte en middellange termijn.

Ilot 31-3, secteur 16, HAY RIAD, RABAT – MAROC, BP : 178 – 10001

Tel: +212 537 576 900

Website: www.hcp.ma

7.2 MARKTINFORMATIE

- **CHANTIERS DU MAROC (CDM)**: is het eerste magazine over de actualiteit in de BTP sector in Marokko. Dit maandblad presenteert in zijn rubrieken de laatste ontwikkelingen in de bouw- en de constructiesector.

Website: www.chantiersdumaroc.ma

- **BTP NEWS**: is een magazine dat bedoeld is voor bouwondernemingen en alle ondernemingen gerelateerd aan de bouw in zijn geheel.

Website: www.btpnews.ma

- **ARCHITECTURE DU MAROC**: publiceert artikels rond de sector van bouw, design, erfgoed, milieu, landschap...

Website: www.architecturedumaroc.com

- **A+E ARCHITECTURE ET ENVIRONNEMENT MAROC**: is de vernieuwde versie die richt zich op verandering in hedendaagse architectuur samen met de opkomst van duurzame bouwtechnieken.

Website: www.aemagazine.ma

- **MABANI**: is een gids van bouwproducten en -materialen in Marokko die ambachtslieden, fabrikanten en leveranciers in de bouwsector in staat stelt hun producten en knowhow aan te bieden aan architecten, ingenieurs en projectontwikkelaars, maar ook aan consumenten.

Website: www.mabani.ma

- **BOIS ANNONCES**: is het eerste netwerk van houtprofessionals in Marokko.

Website: www.boisannonces.com

- **SALON INTERNATIONAL DU BATIMENT SIB**: is een tweejaarlijkse tentoonstelling met een internationale dimensie die alle marktdeelnemers uit de bouw-, constructie-, stedenbouw- en decoratiesector samenbrengt. Ze wordt georganiseerd door het Ministerie van Nationale Territoriale Ontwikkeling, Stedenbouw, Huisvesting en Stedelijk Beleid en het Marokkaans Agentschap voor de Ontwikkeling van Investerings- en Export AMDIE.

////////////////////////////////////

Eerstvolgende editie: november 2024

Website: www.sib.ma

- **BTP EXPO:** is een vakbeurs gewijd aan de sectoren bouw en openbare werken. Het brengt toonaangevende lokale en internationale exposanten samen, evenals professionals uit de sector en besluitvormers om de laatste trends en innovaties in de sector te bespreken.

Eerstvolgende editie: 06 tot 10 december 2023 onder het thema **Water- en energiebesparing op bouwplaatsen**

Website : www.btp-expo.ma

8. BRONNENLIJST

- Ançari, R. (2022). Le secteur cimentier analysé par BMCE Capital Research. *La Vie éco*. <https://www.lavieeco.com/au-royaume/le-secteur-cimentier-analyse-par-bmce-capital-research/>
- Archimedia Groupe. (2021, 10 mei). *jetons-peinture | Chantiers du Maroc*. Chantiers du Maroc. <https://chantiersdumaroc.ma/btp-qui-bouge/secteur-de-la-peinture-moulay-hafid-elalamy-signe-la-fin-de-la-recreation/attachment/jetons-peinture/>
- *Architecture: Les matériaux de construction au Maroc*. (2019). <https://www.monarchitecte.ma/architectureles-materiaux-de-construction-au-maroc-70.html>
- Badrane, M. (2022, 3 februari). *Peinture: Une baisse de 20% des prix constatée*. Aujourd'hui le Maroc. <https://aujourd'hui.ma/economie/peinture-une-baisse-de-20-des-prix-constatee>
- Benchanna, I. (2022a). Briqueterie: l'activité est en chute libre. *La Vie éco*. <https://www.lavieeco.com/affaires/briqueterie-lactivite-est-en-chute-libre/>
- Benchanna, I. (2022b). Construction durable: des premiers pas hésitants. *La Vie éco*. <https://www.lavieeco.com/au-royaume/construction-durable-des-premiers-pas-hesitants/>
- Benchanna, I. (2022c). Immobilier. Les constructions en bois se démocratisent. *La Vie éco*. <https://www.lavieeco.com/au-royaume/immobilier-les-constructions-en-bois-se-democratisent/>
- *Bois / Etudes économiques - Coface*. (2022). <https://www.coface.com/fr/Etudes-economiques-et-risque-pays/Bois>
- *Ceramic and Porcelain Tiles Market*. (2016). Transparency Market Research. <https://www.transparencymarketresearch.com/morocco-ceramic-porcelain-tiles-market.html>

//

- ECOPlanet. (2022). *Holcim*. <https://www.lafargeholcim.ma/fr/eco-planet>
- CFCIM (2020) *Fiches marchés des secteurs d'activité du Maroc*. <https://www.cfcim.org/fiches-marches/>
- HCP (2022). *Budget économique prévisionnel 2023: La situation économique en 2022 et ses perspectives en 2023*. Site institutionnel du Haut-Commissariat au Plan du Royaume du Maroc. https://www.hcp.ma/Budget-economique-previsionnel-2023-La-situation-economique-en-2022-et-ses-perspectives-en-2023_a3654.html
- LaVieEco. (2022). Revêtement : place à de nouveaux matériaux. *La Vie éco*. <https://www.lavieeco.com/affaires/revetement-place-a-de-nouveaux-materiaux-20552/>
- *Le secteur de la peinture au Maroc*. (z.d.). https://secteur.galerie-creation.com/_s/le-secteur-de-la-peinture-au-maroc/1576840/
- LesEco.Ma. (2021). Phénomène: Le bois importé enregistre une hausse brutale des prix. *LesEco.ma*. <https://leseco.ma/maroc/phenomene-le-bois-importe-enregistre-une-hausse-brutale-des-prix.html>
- Malika, & Malika. (2021). Marché de la peinture : O'Dassia passe à la vitesse supérieure | Consonews - Premier site consommation au Maroc. *Consonews - Premier site consommation au Maroc – Premier site conso au Maroc*. <https://consonews.ma/26515.html>
- *Marché des peintures et revêtements au Maroc | 2022 - 27 | Part de l'industrie, taille, croissance - Mordor Intelligence*. (2023). <https://www.mordorintelligence.com/fr/industry-reports/morocco-paints-and-coatings-market>
- *MATERIAUX DE CONSTRUCTION*. (z.d.). Ministère de l'Industrie et du Commerce. <https://www.mcinet.gov.ma/fr/content/materiaux-de-construction>
- *Matériaux de construction | OBTP*. (z.d.). <http://obtp.mtpnet.gov.ma/SitePages/MateriauxConstruction.aspx>
- Le Matin. (2017, 21 december). Les constructions en bois séduisent les Marocains. *www.lematin.ma*. <https://lematin.ma/journal/2017/constructions-bois-seduissent-marocains/284000.html>
- *Morocco*. (2023). World Bank. <https://www.worldbank.org/en/country/morocco>
- *Morocco at a glance - The Ministry of Economy and Finance - MEF - Kingdom of Morocco*. (2023). <https://www.finances.gov.ma/en/Guiding-you/Pages/Morocco-at-a-glance.aspx>
- *Morocco World News*. (2022). *HCP Estimates Stable Activity in Morocco's Construction Sector*. <https://www.morocroworldnews.com/2022/03/347873/hcp-estimates-stable-activity-in-moroccos-construction-sector>

- Oxford Business Group. (2022, 18 december). *Morocco Construction Sector Research Highlights - Oxford Business Group*. <https://oxfordbusinessgroup.com/explore-market-research/africa/morocco/construction/>
- Publication de l'étude sur la filière des matériaux de construction : performances et capacités de développement | Office des Changes. (2022). <https://www.oc.gov.ma/fr/actualites/publication-de-letude-sur-la-filiere-des-materiaux-de-construction-performances-et>
- *Publications | Office des Changes*. (2023). <https://www.oc.gov.ma/fr/publications#wow-book/>
- Chantiers Du Maroc. (2020). *Construction durable : avènement du ciment vert*. *Chantiers du Maroc*. <https://chantiersdumaroc.ma/actualites/construction-durable-ciment-vert/>
- PR Newswire. (2018, 29 juni). *Ceramic and Porcelain Tiles Market in Morocco is Expected to Rise From a Valuation of US\$1.5 bn in 2015 to US\$2.7 bn by 2024: Industry Analysis, Size, Share, Growth, Trends, and Forecast 2016 - 2024: TMR*. *prnewswire.com*. <https://www.prnewswire.com/news-releases/ceramic-and-porcelain-tiles-market-in-morocco-is-expected-to-rise-from-a-valuation-of-us15-bn-in-2015-to-us27-bn-by-2024-industry-analysis-size-share-growth-trends-and-forecast-2016---2024-tmr-595953781.html>
- *SNDD - MINISTERE DE LA TRANSITION ENERGETIQUE ET DU DEVELOPPEMENT DURABLE* (z.d.). <https://www.environnement.gov.ma/fr/strategies-et-programmes/sndd?showall=1&limitstart=>
- *The Morocco/EU advanced status: what value does it add to the European Neighbourhood Policy?* (2023). <https://www.iemed.org/publication/the-morocco-eu-advanced-status-what-value-does-it-add-to-the-european-neighbourhood-policy/>

////////////////////////////////////